

Booming Berlijn

Vijfentwintig jaar geleden viel de Muur. De vrolijke chaos van de eerste jaren is inmiddels voorbij. Maar kunstenaars en ondernemers uit heel Europa geven Berlijn nu nieuwe dynamiek.

Lezersaanbieding

Voor *Arts en Auto*-lezers stelde stedentrips.nl een 3-daagse trip naar Berlijn samen. U verblijft in hotel Leonardo Royal Berlin Alexanderplatz ***** in de wijk Mitte. Inbegrepen is een tour in een nostalgische Trabant door het voormalige oosten van Berlijn. Tevens ontvangt u per boeking het stadsgidsje *100% Berlijn* vol leuke tips. Prijs vanaf € 143,- p.p. (deze prijs geldt in de maand januari) inclusief 2 nachten (o.b.v. 2-psk) met ontbijt en de Trabant-tour. Als 3-daagse vliegreis boekt u dit pakket vanaf € 251,- p.p. Het hotel biedt privéparking (circa € 18,- p.d.). Prijzen zijn exclusief € 15,- boekingskosten en € 2,50 Calamiteitenfonds. Voor alle (prijs)info en boekingen: stedentrips.nl/artsenauto (actiecode: artsenberlijn14)

Groepsreis

Prefereert u een groepsreis? Vvaa QualityTime organiseert van 24 t/m 28 december een kerstreis naar Berlijn en Potsdam. vaa.nl/qualitytime

Al maanden hoor ik het lawaai van boormachines vanuit mijn woning in Prenzlauer Berg. De gaten die de bombardementen in de Tweede Wereldoorlog hebben geslagen, worden een voor een opgevuld met luxe appartementen. Een oud café is een luxe ijssalon geworden en overal openen kinderdagverblijven hun deuren. Berlijn boomt, terwijl de rest van Europa in crisis is.

Een paar straten verderop worden straks de verlichte ballonnen opgehangen die moeten aangeven waar de Muur heeft gelopen. Op 9 november, als het precies een kwart eeuw geleden is dat deze viel, zal een kilometerslang lint van licht aangeven hoe de stad tot 1989 verdeeld was. Prenzlauer Berg ligt aan de oostkant, maar het verschil met het chique Charlottenburg in het westen – een andere wijk uit 1900 – is nauwelijks meer te zien. Investerders uit het westen hebben de oude wijken in het oosten met veel subsidie opgeknapt.

Zelfs de Todesstreifen van de Muur – het niemandsland van de grenswachten – is niet meer heilig voor de nieuwbouw. De ballonnen bungelen straks in de voortuinen van stadsvilla's, ze gaan langs het kantoor van Mercedes en een nieuw hotel dat uitkijkt op de laatste resten van de Muur, de East Side Gallery.

De ballonnen lopen ook langs Yaam, een pleisterplaats voor muziek en sport die steeds opdook op ongebruikte stukken land. De initiatiefnemers wonnen de strijd voor het behoud van het laatste stadstrand langs de rivier de Spree en kregen daar hun vaste plek. Dat heeft als voordeel dat ze ook in de winter in een naastgelegen fabriekshal een aangename mix van Caribische en Braziliaanse muziek kunnen organiseren.

Nieuwe scene

Zo is de stad nu volwassen geworden. Toch klagen de feestvierders van weleer over het einde van de wilde jaren negentig – de jaren van ongeorganiseerde chaos op de lege plekken die de Muur naliet. Maar wie beter kijkt, ziet een nieuwe scene ontstaan van een volgende generatie kunstenaars, internet start-ups en clubgangers. Berlijn werkt als een magneet op jonge Spanjaarden, Fransen en Italianen die thuis weinig perspectief hebben. Je komt ze bijvoorbeeld tegen in Sameheads, een kledingwinkel annex nachtclub in Neukölln, een wijk waar hipsters en Turkse immigranten proberen

samen te leven. Of in 'Zur wilden Renate', een nachtclub in een slooppand langs de Spree.

Overdag is de nieuwe dynamiek zichtbaar in het Betahaus, een hotspot van app-ontwikkelaars aan de rommelige rand van Kreuzberg, dicht bij het ballonnenlint, op een plek die lang het domein was van junkies. Nerds werken er met elkaar en vertellen tijdens de gemeenschappelijke ontbijten inspirerende verhalen over hun projecten. Ernaast staat het nieuwe Aufbauhaus, een modern gebouw met galleries, cafés, een boekhandel en een prachtige papierwarensupermarkt.

Glas, staal en nostalgie

De wisselingen van de geschiedenis zijn het best zichtbaar op de Schlossplatz aan het einde van Unter den Linden, de lange boulevard vol toeristen achter de Brandenburger Tor. Daar verrijst een betonnen replica van het keizerlijke slot dat de communisten in 1950 opbliezen om plaats te maken voor een nieuw parlamentsgebouw. Mijn vrienden uit de DDR lieten me het 'Palast der Republik' in de jaren tachtig nog trots zien. Niet vanwege de schijndemocratie die zich daar afspeelde, maar vanwege de grote feestzalen waar mensen dansten, sekt dronken en kegelden.

Na jarenlange actie is het volkspaleis op zijn beurt nu ook afgebroken. Maar de geschiedenis laat zich niet terugdraaien. Daarvoor zijn de wonden van de deling ook te diep. Als straks de ballonnen vrolijk bungelen op de plaats van de Muur, dan markeert dat ook een scheidslijn die nog steeds door de stad loopt. Ondanks alle nieuwe dynamiek hebben beide helften nog hun eigen leven en hun eigen problemen.

Wie in december de stad bezoekt, merkt deze verschillen goed op de ruim vijftig kerstmarkten (berlin.de/weihnachtsmarkt) in alle buurten van de stad. De markten in het oosten zijn nog voor de Ossi's (zoals de kermis bij de Jannowitzbrücke). Een burgerlijk-verfijnde sfeer hangt als altijd in de tuinen van Schloss Charlottenburg in het westen. Maar Berlijn zou Berlijn niet zijn als ook aan die nostalgie wordt geknaagd. Op de Holy Shit Shopping, een kerstmarkt in Kreuzberg, koop je vernieuwende sieraden en handgemaakte kleding, onder het genot van glühwein en housemuziek. <

Arts en Auto-medewerker **Bram Vermeer** woont deels in Berlijn en is medeauteur van *Berlijn voor gevorderden*, waarin acht Nederlandse journalisten vertellen hoe deze stad hen al jaren fascineert. Met plattegronden en 175 tips, € 22,50. Via boekhandel of berlijnvoorgevorderden.nl

De Muur beleven
Deze winter speelt de Muur een hoofdrol in de stad. Bijvoorbeeld in het levensechte panorama vlak bij Checkpoint Charlie (asisi.de). Of tijdens de indrukwekkende rondleiding door voormalige politieke gevangenen in een DDR-gevangenis (stiftung-hsh.de). De tentoonstelling bij het grensstation Friedrichstraße geeft een goed beeld van de deling (bit.ly/traenenpalast). Minstens zo sprekend is het Muurmonument, met veel foto's en films in het herinneringscentrum (berliner-mauer-gedenkstaette.de). De interactieve app 'The Berlin Wall' helpt u op weg. Alle evenementen staan op berlin.de/mauerfall2014

